

Uchwała Nr 107
Senatu Uniwersytetu Śląskiego
z dnia 6 grudnia 2011 r.
w sprawie wytycznych dla rad podstawowych jednostek organizacyjnych Uniwersytetu
Śląskiego w zakresie planów studiów i programów kształcenia

(tekst jednolity)

Na podstawie art. 9 ust. 1 pkt 1 oraz ust. 3 pkt 1,2 i 5 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365 z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych (Dz.U. Nr 179, poz. 1065), rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz.U. Nr 243, poz. 1445), rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011r. r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. Nr 253, poz. 1520) oraz rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 września 2007 r. w sprawie warunków, jakie muszą być spełnione, aby zajęcia dydaktyczne na studiach mogły być prowadzone z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość (Dz.U. Nr 188, oz.1347, z późn. zm.), Senat postanawia co następuje:

§ 1

Użyte w uchwale określenia oznaczają:

- 1) **obszary kształcenia** — obszary kształcenia określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych;
- 2) **efekty kształcenia** — zasób wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych uzyskanych w procesie kształcenia przez osobę uczącą się;
- 3) **program kształcenia** — dokument sporządzony dla kierunku i poziomu kształcenia, obejmujący opis, określonych przez Senat, spójnych efektów kształcenia zgodny z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego i program studiów;
- 4) **program studiów** — dokument stanowiący opis procesu kształcenia prowadzącego do uzyskania określonych efektów kształcenia i sposobów ich weryfikacji wraz z przypisanymi do poszczególnych modułów tego procesu punktami ECTS;
- 5) **plan studiów** — dokument określający szczegółową organizację i sposób realizacji programu studiów, w szczególności porządek zajęć dydaktycznych w rozbiciu na poszczególne semestry/lata studiów, wymiar godzin zajęć dydaktycznych oraz liczbę punktów ECTS wymaganą do zaliczenia semestru/roku studiów,

- 6) **punkty ECTS** — punkty zdefiniowane w europejskim systemie akumulacji i transferu punktów zaliczeniowych jako miara średniego nakładu pracy studenta niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia;
- 7) **kierunek studiów** — wyodrębniona część jednego lub kilku obszarów kształcenia, realizowana w sposób określony przez program kształcenia;
- 8) **profil kształcenia** — profil praktyczny, obejmujący moduł zajęć służących zdobywaniu przez studenta umiejętności praktycznych lub profil ogólnoakademicki, obejmujący moduł zajęć służących zdobywaniu przez studenta pogłębionych umiejętności teoretycznych;
- 9) **forma studiów** — studia stacjonarne (forma studiów, w której co najmniej połowa programu kształcenia jest realizowana w postaci zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów) i studia niestacjonarne (forma studiów, inna niż studia stacjonarne, wskazana odrębnie przez Senat);
- 10) **wiedza** (knowledge) — zasób powiązanych ze sobą faktów, zasad, teorii i doświadczeń przyswojonych przez osobę uczącą się,
- 11) **umiejętności** (skills) — zdolność wykorzystania wiedzy oraz wyćwiczonych sprawności do wykonywania zadań oraz rozwiązywania problemów,
- 12) **kompetencje społeczne** — zdolność do autonomicznego i odpowiedzialnego wykonywania powierzonych zadań; gotowość do uczenia się przez całe życie; sprawność komunikowania się; umiejętność współdziałania z innymi w roli zarówno członka, jak i lidera zespołu,
- 13) **dziekan wydziału** — dziekan wydziału lub kierownik jednostki organizacyjnej niebędącej wydziałem prowadzącej studia,
- 14) **rada wydziału** — rada wydziału lub rada naukowa jednostki organizacyjnej niebędącej wydziałem prowadzącej studia.
- 15) **specjalność** — wyodrębniony sposób realizacji programu kształcenia prowadzący do uzyskania określonych kwalifikacji. Wyboru specjalności student dokonuje: w ramach rekrutacji, lub po pierwszym semestrze (na studiach I stopnia) lub od pierwszego semestru (na studiach II stopnia). Jeśli wybór specjalności nie następuje w ramach rekrutacji, moduły realizowane w ramach specjalności traktowane są jako moduły, o których mowa w § 5 ust. 1. Potwierdzenie szczegółowych kwalifikacji w ramach ukończonej specjalności student otrzymuje po ukończeniu studiów na dyplomie (lub w suplemencie do dyplomu). Ukończenie wybranej specjalności wyposaża studenta w szczegółowe kwalifikacje umożliwiające podjęcie pracy w określonym środowisku zawodowym lub na określonym stanowisku;
- 16) **studia niestacjonarne** — forma studiów wyższych inna niż studia stacjonarne realizowana z zachowaniem kierunkowych efektów kształcenia, finansowana z innych środków niż dotacja dydaktyczna;
- 17) **nauki podstawowe** — uznane w programie kształcenia za nauki bezpośrednio związane z określonym kierunkiem.

§ 2

1. Studia wyższe w Uniwersytecie Śląskim odbywają się według programów kształcenia pozwalających osiągnąć zakładane w nich efekty kształcenia, uwzględniające tożsamość danego kierunku studiów, poziom i profil kształcenia, wybrane z efektów kształcenia dla obszaru lub obszarów kształcenia, z których wyodrębniony został kierunek studiów.
2. Program kształcenia powinien uwzględniać:
  - 1) charakterystykę studiów (kierunek, poziom, profil, formę, przyporządkowanie do obszaru kształcenia, wskazanie związku z misją i strategią rozwoju uczelni i wydziału);
  - 2) zakładane efekty kształcenia;
  - 3) program studiów;
  - 4) plan studiów;
  - 5) warunki prowadzenia studiów;
  - 6) wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia.
3. Program kształcenia, program studiów, plan studiów nie mogą naruszać przepisów, o których mowa w podstawie prawnej niniejszych *Wytycznych* oraz regulaminu studiów obowiązującego w Uniwersytecie Śląskim.
4. Liczba godzin dydaktycznych przypisanych do poszczególnych modułów w programie kształcenia powinna uwzględniać znaczenie modułu dla realizacji kierunkowych efektów kształcenia.

§ 3

1. Opis zakładanych efektów kształcenia dla kierunku, poziomu i profilu studiów w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych uwzględnia efekty kształcenia wybrane spośród efektów kształcenia dla obszaru lub obszarów kształcenia, z których wyodrębniony został kierunek studiów.
2. W przypadku studiów kończących się uzyskaniem tytułu zawodowego inżyniera lub magistra inżyniera opis zawiera również pełny zakres efektów kształcenia prowadzących do uzyskania kompetencji inżynierskich.
3. W przypadku prowadzenia na danym kierunku studiów o profilu ogólnoakademicki i praktycznym zakładane efekty kształcenia opisuje się odrębnie dla każdego profilu,
4. Przy prowadzeniu na danym kierunku studiów stacjonarnych i niestacjonarnych należy zapewnić uzyskanie takich samych efektów kształcenia w obu tych formach studiów.
5. Program kształcenia powinien uwzględniać wyniki monitorowania kariery zawodowej absolwentów oraz wyniki analizy zgodności zakładanych efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy.
6. Z zastrzeżeniem § 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 23 sierpnia 2012 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2012 r. poz. 983), zmiany programów kształcenia nie mogą być wprowadzane w trakcie cyklu kształcenia.

§ 4

1. Program studiów dla kierunku studiów, poziomu i profilu kształcenia określa:
  - 1) nazwę kierunku, poziom i profil kształcenia;
  - 2) formę studiów (stacjonarne lub niestacjonarne);
  - 3) prowadzone specjalności;
  - 4) szczegółowy opis efektów kształcenia (sylwetka absolwenta) dla każdej z prowadzonych specjalności zgodnie z zakładanymi efektami kształcenia;
  - 5) liczbę semestrów i liczbę punktów ECTS konieczną dla uzyskania kwalifikacji na danym poziomie studiów;
  - 6) moduły kształcenia – zajęcia lub grupy zajęć – z przypisaniem zakładanych efektów kształcenia oraz liczby punktów ECTS;
  - 7) warunki wymagane do ukończenia studiów z określoną specjalnością;
  - 8) sposoby weryfikacji zakładanych efektów kształcenia osiąganych przez studenta;
  - 9) plan studiów prowadzonych w formie stacjonarnej lub niestacjonarnej;
  - 10) łączną liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać na zajęciach wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów; przy czym liczba godzin zajęć dydaktycznych na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych, prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, nie może być większa niż 60% ogólnej liczby godzin zajęć dydaktycznych określonych w programie kształcenia,
  - 11) łączną liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z zakresu nauk podstawowych wyszczególnionych dla kierunku przez jednostkę prowadzącą, do których odnoszą się efekty kształcenia dla określonego kierunku, poziomu i profilu kształcenia;
  - 12) łączną liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć o charakterze praktycznym, w tym zajęć laboratoryjnych i projektowych;
  - 13) minimalną liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać, realizując moduły kształcenia oferowane na zajęciach ogólnouniversyteckich lub na innym kierunku studiów;
  - 14) minimalną liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać na zajęciach z wychowania fizycznego;
  - 15) wymiar, zasady i formę odbywania praktyk, jeśli program je przewiduje;
  - 16) wymagania dotyczące znajomości języków obcych;
  - 17) ewentualne wymagania dotyczące znajomości technologii informacyjnej;
  - 18) inne wymagania w zależności od specyfiki kierunku lub specjalności studiów.
2. Zajęcia z wychowania fizycznego realizowane są w wymiarze:
  - 1) 30 godzin dydaktycznych, którym przypisuje się 1 pkt ECTS na stacjonarnych studiach pierwszego stopnia;
  - 2) 30 godzin dydaktycznych, którym przypisuje się 1 pkt ECTS na stacjonarnych studiach drugiego stopnia;
  - 3) 60 godzin dydaktycznych, którym przypisuje się 2 pkt. ECTS na stacjonarnych studiach jednolitych magisterskich.

Za przygotowanie modułów i organizację zajęć z wychowania fizycznego odpowiada Studium Wychowania Fizycznego i Sportu.

- 2a. Zajęcia z wychowania fizycznego prowadzone są na studiach pierwszego stopnia i jednolitych studiach magisterskich od drugiego roku studiów, natomiast na studiach drugiego stopnia od pierwszego roku studiów.
3. Efekty kształcenia w zakresie nauki języków obcych studenci mogą osiągnąć:
  - 1) na studiach pierwszego stopnia oraz jednolitych magisterskich przede wszystkim w ramach modułów lektoratu z wybranego języka;
  - 2) na studiach drugiego stopnia w ramach modułów specjalistycznych prowadzonych w języku obcym lub z wykorzystaniem tego języka.
4. Za przygotowanie modułów i organizację lektoratów z języków obcych, o których mowa w ust. 3 pkt. 1, odpowiada Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych. Szczegółowe zasady prowadzenia lektoratów z języków obcych w szczególności liczbę punktów ECTS oraz liczbę godzin zajęciowych wspólne dla wszystkich prowadzonych w Uczelni kierunków studiów określi rektor w zarządzeniu.
5. Ust. 3 i 4 nie dotyczy kierunków: filologia i filologie obce.
6. Student może korzystać w Uniwersytecie Śląskim z zajęć, o których mowa w art. 170a ust. 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572 z późn. zm.), wyłącznie w ramach oferty zajęć przewidzianych do realizacji w danym roku akademickim przez wydziały prowadzące kierunki studiów, Centrum Kształcenia Ustawicznego, Studium Wychowania Fizycznego i Sportu oraz Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych.
7. Dziekan wydziału prowadzącego kierunek studiów, dyrektor Centrum Kształcenia Ustawicznego, kierownik Studium Wychowania Fizycznego i Sportu lub kierownik Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych odmawia wyrażenia zgody na korzystanie z zajęć, o których mowa w ust. 6 jeżeli wnioskowane przez studenta zajęcia nie mogą być realizowane ze względu na możliwości dydaktyczne Uniwersytetu lub jeśli student nie spełnia wymagań wstępnych określonych dla danego modułu.

§ 4a

1. Przy określaniu części programu kształcenia realizowanej w postaci zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów (BUNA), o której mowa w § 4 ust. 1 pkt. 10, tworzy się pomocniczy wskaźnik S, będący sumą punktów ECTS dla zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich. Wskaźnik ten jest obliczany w następujący sposób:
  - 1) w przypadku zajęć związanych z typowym modułem kształcenia występującym w planie studiów (wykład, ćwiczenia), które realizowane są w sposób wymagający bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich, punkty ECTS przyporządkowane temu modułowi są wliczane w całości do wskaźnika S;
  - 2) w przypadku modułów kształcenia takich, jak praktyka czy przygotowanie pracy dyplomowej do S wliczana jest pewna część punktów ECTS przyporządkowanych takiemu modułowi, która odpowiada obciążeniom nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia;

- 3) w przypadku modułu kształcenia obejmującego zestaw przedmiotów do S wliczana jest liczba punktów ECTS przyporządkowanych takiemu modułowi, jeśli każdy z przedmiotów spełnia warunek określony w punkcie a) lub odpowiednio zmniejszona liczba punktów, jeśli warunek ten nie jest spełniony.
2. Wartość wskaźnika określającego, jaka część programu kształcenia jest realizowana w postaci zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich, wyznaczamy dzieląc S przez liczbę punktów ECTS przyporządkowanych rozpatrywanemu programowi kształcenia.

§ 5

1. Program studiów powinien umożliwiać studentowi wybór modułów kształcenia z odpowiednią liczbą przypisanych im punktów ECTS w wymiarze nie mniejszym niż 30% całej liczby punktów.
2. Program studiów dla kierunku przyporządkowanego do więcej niż jednego obszaru kształcenia określać powinien procentowy udział liczby punktów ECTS dla każdego z tych obszarów.
3. Program studiów określa również wymagania stawiane pracom dyplomowym, zakres egzaminu dyplomowego oraz szczegółowe zasady dopuszczenia do egzaminu dyplomowego.
4. Program studiów może dopuścić prowadzenie wybranych przedmiotów w języku obcym. Przedmioty obowiązkowe mogą być prowadzone w języku obcym, jeżeli wynika to ze specyfiki danego kierunku lub specjalności studiów lub gdy prowadzone są także w języku polskim. Program studiów może także dopuścić zdawanie określonych egzaminów, w tym dyplomowych, oraz składanie prac dyplomowych w języku obcym.
5. Program studiów stanowi podstawę do opracowania przez prowadzących poszczególne przedmioty tzw. sylabusów.

§ 6

1. Plan studiów powinien określać w szczególności:
  - 1) czas trwania studiów (liczbę semestrów, lat);
  - 2) rozkład zajęć dydaktycznych na poszczególne semestry/lata studiów;
  - 3) semestralny/roczny wymiar godzin zajęć dydaktycznych;
  - 4) warunki wymagane do zaliczenia semestru;
  - 5) wymiar czasu praktyki zawodowej, jeżeli przewiduje ją program kształcenia oraz liczbę punktów ECTS, jeżeli przewiduje ją program kształcenia;
2. Plan studiów może zawierać inne wymagania wynikające ze specyfiki danego kierunku/specjalności studiów.

§ 7

1. Rada wydziału przyjmuje program kształcenia dla każdego kierunku/specjalności studiów w drodze uchwały po zaopiniowaniu przez wydziałowy organ samorządu studenckiego z uwzględnieniem niniejszych *Wytycznych*.
2. Uchwałę, o której mowa w ust. 1, należy podjąć najpóźniej do końca czerwca roku akademickiego poprzedzającego jej wprowadzenie, a następnie przekazać najpóźniej w ciągu dwóch tygodni od daty jej podjęcia do wiadomości Prorektora ds. Kształcenia za pośrednictwem Działu Kształcenia. Uchwała wchodzi w życie z początkiem następnego roku akademickiego.
3. W przypadku kierunku studiów prowadzonego przez co najmniej dwie podstawowe jednostki organizacyjne Uniwersytetu Śląskiego uchwała, o której mowa w ust. 1, musi uzyskać akceptację każdej z rad podstawowych jednostek organizacyjnych, które wspólnie prowadzą dany kierunek studiów.

§ 8

1. Dziekan wydziału ogłasza program kształcenia na stronie internetowej jednostki organizacyjnej prowadzącej kierunek studiów najpóźniej na 3 miesiące przed rozpoczęciem roku akademickiego.
2. W przypadku kierunku studiów, o którym mowa w § 7 ust. 3, ogłoszenia programu kształcenia oraz szczegółowych zasad jego realizacji dokonuje dziekan wydziału, wskazanego w porozumieniu zawartym pomiędzy jednostkami organizacyjnymi, które wspólnie prowadzą dany kierunek studiów.

§ 9

W razie zmiany przepisów, o których mowa w podstawie prawnej niniejszych *Wytycznych*, rada wydziału ma obowiązek dostosować program kształcenia najpóźniej w terminie 3 miesięcy od daty ich wejścia w życie.

§ 10

1. Uchwałę, o której mowa w § 7 ust. 2, należy podjąć w terminie umożliwiającym uchwalenie przez Senat efektów kształcenia do końca maja 2012 roku.
2. Szczegółowy sposób projektowania, oceny rezultatów planów studiów i programów kształcenia, nieuregulowane w niniejszych *Wytycznych*, określi rektor w drodze zarządzenia.